

KRÖNIKA

Forskarutbildning som Vasalopp

Petra Söderlund

Om man ger sig in på ett svårt projekt som förväntas hålla på i några år och kräva ganska mycket möda eller om man satsar på en karriär inom valfritt fält, kan det hjälpa att föreställa sig att det är som Vasaloppet: Den värsta uppførsbacken kommer alldeles i början. Efter det följer en behaglig raksträcka, där det rent av sluttar nedför. Det är i princip bara att stå på benen och staka, så går det framåt av sig själv.

Men det är bedrägligt, för just när man börjat tänka att ”det här fixar jag ju enkelt” så börjar det bära av uppför. Om man då inte har grundat ordentligt, så straffar det sig. I uppførsbackarna mot Risberg märks det vem som faktiskt kan åka skidor, och dessutom någorlunda lyckats med vallningen, och vem som trodde sig kunna klara hela loppet utan att vare sig träna, äta frukost eller valla

skidorna ordentligt. Eller hoppats på att kunna snacka sig förbi alla kontroller och fuskåka skoter ända till målet.

För nu över 20 år sedan, när jag nyligen blivit antagen till forskarutbildningen i litteraturvetenskap i Uppsala, låg jag vaken en halv natt och ångrade att jag på ett seminarium på dagen använt Vasaloppet som en beskrivning av hur det var att läsa *Iliaden* och *Odysseen*. Lika monotont, upp och ner och man kommer efter ett tag in i en lunk som gör att det flyter på nästan av sig själv. Något sådant sa jag.

Efteråt undrade jag hur jag kunde vara så dum att jag kom dragandes med det utomordentligt oakademiska Vasaloppet i detta sammanhang. Var det inte rentav så ohyggligt vanvördigt och malplacé att jag borde portas från forskarutbildningen?

Nå, när jag hämtat mig från ångesten insåg jag dock att det där med Vasaloppet var inte så tokigt sagt ändå. Hela forskarutbildningen var ju för övrigt som ett Vasalopp, där den som pratade för mycket och levererade för litet inte kom så långt. Eller kom i mål långt efter alla andra.

Visst, det går att fuska sig fram i spåret. Men hur långt räcker det? Det går kanske att, som Paolo Macchiarini, fuska och snacka och charma sig ända fram till en gästprofessur, trots otillräckliga meriter och vetenskapligt skoteråkande, där han borde ha åkt skidor (och vallat dem ordentligt dessutom). Men det gick ju faktiskt inte hur långt som helst. Han blev avplockad av banan i...ska vi säga Oxberg? Nu hukar han i skogarna runt någon gudsförgäten fäbod i Älvdalen, där det banne mig inte är nådigt att ha blivit av med skotern och inte kunna åka skidor. Och ingen mobiltäckning finns det heller.

Jag lever i föreställningen att när det gäller allvar så handlar det om vad man faktiskt kan, oavsett om man är president i USA eller ska åka Vasaloppet, och då hjälper det varken att försöka prata sig ur situationen – och framåt i karriären – eller att ställa sig längst ner i backen och klaga. Den taktiken kanske fungerar ett tag, men inte hela vägen. I slutänden handlar det om att leverera och att faktiskt kunna något. Om man gjort helt andra saker när man borde ha tränat skidåkning så hjälper det inte att beklaga sig över att de som tränat sedan lång tid tillbaka glider fram snabbare än övriga, i ett särskilt spår.

Det finns förstås de (oftast manspersoner, eftersom långt fler sådana åker Vasaloppet än kvinnor, tjejer och tanter) som försöker ta sig fram i snabbspåret (jo, jag har sett en och annan av kvinnligt kön försöka ta sig fram där också), fastän de inte kan åka skidor. Men det brukar inte hålla så länge, för det märks ju att de faktiskt inte har där att göra.

Det där stämmer kanske för Vasaloppet, men inte för resten av Livet, invänder förmodligen den tvehågsne. Hur är det till exempel med de där herrarna som ryggdunkar varandra medan de hö hö-ar manspreadande i herrbastun, där de nätverkar i smyg efter att ha mansplainat dagen lång?

Tja, man väntar tills de kommer ut ur bastun. Sen kör man om dem, i uppforsbackarna mot Risberg.

Petra Söderlund är docent i litteraturvetenskap.